

Informacja o ruchu społeczno- zawodowym w Wielkopolsce

- okres do 1945 roku

W wyniku drugiego rozbioru Polski, w 1793 r. Poznań oraz cała Wielkopolska a później jej część znalazły się w granicach Królestwa Pruskiego jako tzw. Prusy Południowe. Przeszło stuletnia działalność zaborcy wywarła piętno na dalszym rozwoju regionu, jego stosunkach społecznych i gospodarczych. Zaborca dążył do germanizacji ludności polskiej oraz osiedlał na ziemiach ludność niemiecką.

Władze pruskie w 1861 r. przystąpiły do tworzenia jednolitego systemu podatku gruntowego. W efekcie powstawały Urzędy Katastralne. Celem działalności tych urzędów było dostarczanie instytucjom finansowym /podatkowym/ odpowiednich dokumentów geodezyjnych w postaci map oraz rejestrów gruntów i budynków.

Do pracy w tych urzędach potrzebni byli geodeci. W tym zakresie zaborca prowadził określoną politykę dyskryminującą Polaków. W urzędach katastralnych zatrudniano tylko nielicznych Polaków na stanowiskach wymagających najniższych kwalifikacji jak kreślarzy, pisarzy, pomiarowych itp., którzy po dłuższej praktyce mogli uzyskać tytuł technika. Nie było polskich szkół zawodowych kształcących mierniczych lub techników. Utrudniano i szykanowano Polaków podejmujących naukę. Szkoły wyższe kształcące inżynierów geodetów działały tylko na terenie rdzennych Niemiec. Nieliczni Polacy, którzy kończyli te szkoły mogli działać na terenie Niemiec, ale na ogół poza Wielkopolską. W efekcie brak było dostatecznej liczby fachowców i to nie tylko w geodezji. Mimo wszystkich trudności i szykan Polacy przygotowywali się do przejścia poszczególnych instytucji wierząc w odzyskanie niepodległości.

Należy zaznaczyć, że w pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości kadre geodetów w Poznaniu i w Wielkopolsce wzmocnili geodeci z innych zaborów, a szczególnie ze Lwowa, z inż. Witoldem Łebińskim na czele.

Do 1887 r. nie było w Poznaniu żadnej polskiej organizacji technicznej. Inżynierowie i technicy działali w Towarzystwie Przemysłowym lub utworzonym przez Polaków w 1857 r. Poznańskim Towarzystwie Przyjaciół /PTPN/. W 1887 r. utworzono przy PTPN Wydział Techniczny.

Pierwsza samodzielna organizacja techniczna - *Towarzystwo Techników Polskich* powstała w Poznaniu 22.11. 1907 r. I walne zebranie, przyjęcie statutu i wybór nowego zarządu nastąpiło 2.01. 1908 r. W 1909 r. organizacja liczyła 50 członków. W 1911 r. zmieniono nazwę na *Stowarzyszenie Techników Polskich*. 11.11.1918 r. odbyło się zebranie, na którym wybrano nowy zarząd, opracowano nowy statut, tworząc 8 wydziałów, w tym *wydział mierniczych*. Nazwę zmieniono na *Stowarzyszenie Techników w Poznaniu*. 22.11.1925 r. nastąpił podział na 2 odrębne wydziały: *Wydział Miernictwa i Wydział Melioracyjny*.

Warto też podkreślić udział przedstawicieli Wielkopolski w obradach kolejnych zjazdów organizacji w Poznaniu mierniczych. *Pierwszy Powszechny Zjazd Mierniczych w Warszawie 4-6.01.1919 r.* zgromadził 250 mierniczych, w tym 13 przedstawicieli Wielkopolski. Funkcję zastępcy przewodniczącego zjazdu pełnił wówczas Witold Łebiński z Poznania. Na drugim *Zjeździe Delegatów Stowarzyszeń Mierniczych w Warszawie 6-8.03.1921* Koło Inżynierów Mierniczo-Melioracyjnych przy Stowarzyszeniu Inżynierów i Architektów w Poznaniu reprezentowali Witold Łebiński i Zdzisław Mann. Na *IV Zjeździe Delegatów Stowarzyszeń Mierniczych w Warszawie 6-8.04.1925* roku Koło Inżynierów

Mierniczo-Melioracyjnych przy Stowarzyszeniu Inżynierów i Architektów w Poznaniu reprezentował Witold Lebiński, Koło Geometrów w Poznaniu – Ignacy Kozłowski, a Wydział Miernictwa przy Stowarzyszeniu Techników w Poznaniu – Ignacy Kaczmarek, Związek Zaprzysiężonych Mierniczych Zachodniej Polski – Stanisław Buryan. Zjazd ten zgromadził przedstawicieli 13 stowarzyszeń liczących przeszło 1150 członków. Decyzją IV zjazdu postanowiono powołać Stałą Delegację Polskich Zrzeszeń Mierniczych, dla której statut opracował i przedstawił (8 IV 1925) Ignacy Kaczmarek. Zatwierdził go Komisarz Rządu na m.st. Warszawę 27 listopada 1926 r. (Piłatowicz J. 2005).

Kilka zjazdów mierniczych zorganizowano w Poznaniu. Należały do nich:

V Wszehpolski Zjazd Mierniczych - 25 i 26.06 1929 r. w Poznaniu w czasie Powszechnej Wystawy Krajowej. W skład Komitetu Organizacyjnego Zjazdu wchodził: przewodniczący: Teofil Lemke oraz członkowie Stanisław Buryan, Feliks Bzdęga, Ignacy Kaczmarek, Stanisław Latinek i Karol Szuszkiewicz.

I Zjazd Mierniczych Miejskich 2-3.05. 1937 r. w czasie "Targów Poznańskich", organizowany przez Wydział Mierniczy Stowarzyszenia Techników.

VI Zjazd Delegatów Stowarzyszenia Mierniczych Przysięgłych R.P. w Poznaniu 13-16.04. 1939. Otwierający Zjazd A. Chudzicki, po powitaniu gości i delegatów wręczył obecnemu na inauguracji Zjazdu dowódcy DOK Poznań generałowi Knoll - Kownackiemu czek na sumę 14 300 zł jako dar dla Armii (FON) od STOMP R.P. Zjazd wezwał też członków Stowarzyszenia doza kupienia pożyczki przeciwlotniczej w wysokości nie mniejszej niż 5% dochodu za 1938 r.

Delegaci Zjazdu na Prezesa STOMP R.P. wybrali dr inż. Stanisława Jachimowskiego, w czasie okupacji niemieckiej więźnia o numerze 4668 obozu koncentracyjnego Auschwitz, gdzie zginął w 1941 r.

W okresie II wojny światowej wielu geodetów od września 1939 r. znalazło się w niemieckich obozach jenieckich. Ze wspomnień Kazimierza Nowakowskiego wynika, iż 10 z nich trafiło w latach 1942-43 do Oflagu II D Gross Born (Grossborn-Westfalenhof) – niemieckiego obozu jenieckiego dla oficerów wziętych do niewoli, położonego koło miejscowości Kłomino na Pomorzu. Organizowano tam kursy szkoleniowe m. in. z zakresu geodezji i planowania przestrzennego.

Wielkopolski Oddział Stowarzyszenia Geodetów Polskich w latach 1945-2018

Po II wojnie światowej geodeci stanowili jedno z pierwszych środowisk technicznych, które samoistnie się zorganizowało. Swoją działalność kontynuowały organizacje geodetów działające w okresie przedwojennym. 1-2.09.1945 r. odbył się *Zjazd Mierniczych województwa poznańskiego*. Zarząd Poznańskiego Oddziału Stowarzyszenia Mierniczych powołano 21.01.1946 r. Członkiem NOT Stowarzyszenie to stało się od 1948 r. W 1952 roku nastąpiła zmiana nazwy na Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Geodetów Polskich Oddział w Poznaniu, a w 1957 roku przyjęto nazwę Stowarzyszenie Geodetów Polskich.

W 1945 roku organizacja liczyła 68 członków, w końcu lat osiemdziesiątych - 1450 osób. Obecnie - 165 członków. Na zmianę liczby członków oddziału wpłynęły między innymi:

-wydzielenie województwa zielonogórskiego i powołanie Oddziału Wojewódzkiego SGP w Zielonej Górze w 1952 r. (ubyło 30 członków),

-powołanie Oddziału Wojewódzkiego SGP w Kaliszu 18. 10. 1985 r. (ubyło 210 członków)

-zmiany polityczno-gospodarcze po 1990 r. Zaliczenie Stowarzyszeń Naukowo Technicznych skupionych w NOT jako zwykłych Stowarzyszeń co rozproszyło działalność społeczną m.in. geodetów.

Wybrane wydarzenia organizowane lub współorganizowane przez Wielkopolski Oddział SGP w latach 1945-2018 w ujęciu chronologicznym:

-VIII Zjazd Delegatów Stowarzyszenia Geodetów Polskich w Poznaniu -26-28.03. 1954

-XIX Zjazd Delegatów Stowarzyszenia Geodetów Polskich w Poznaniu - 4-6.04. 1965

-Organizacja „Dni Geodezji i Kartografii” na Międzynarodowych Targach Poznańskich, corocznie, w latach 1969- 1993 oraz opracowanie przewodników po ekspozycjach i ekspozatach ważnych dla środowiska geodezyjnego. Co roku uczestniczyło w nich od około 100 do 400 geodetów. Do początku lat 80-tych była to jedyna impreza umożliwiająca poznanie światowego oprzyrządowania w geodezji.

-Posiedzenie Komisji 7 FIG Katastru i Urzędzeń Rolnych w Poznaniu – Maj 1975

-Obchody 250- lecia geodezji miasta Poznania -22-24.09. 1978. Organizacja sympozjum związana była z obchodami jubileuszu 250- lecia sporządzenia przez Jana Rzepeckiego w 1728 r. pierwszej mapy gospodarczej dla potrzeb odbudowy zniszczonego przez huragan miasta Poznania. Obchodom towarzyszyło sympozjum naukowo-techniczne: "Geodezja w gospodarce miejskiej na przykładzie miasta Poznania" oraz wystawa „Źródła kartograficzne do dziejów Poznania”. Opracowano także katalog z opisami map i ich reprodukcjami.

-Przekazanie Zarządowi Głównemu SGP sztandaru ufundowanego przez geodetów wielkopolskich na zebraniu Zarządu Głównego w Poznaniu z okazji 60-lecia działalności społecznych organizacji geodetów polskich - 6.04.1979. Inicjator tego wydarzenia - inż. Jerzy Piotrowski otrzymał w 1998 r. godność Honorowego Członka SGP.

-Wydanie drukiem w 1984 r. „Poradnika zawodowego geodety” w 4 tomach w nakładzie 4 000 egzemplarzy, zawierającego zbiór przepisów prawnych oraz z zakresu geodezji i kartografii. Znajomość tych przepisów wymagana była w postępowaniu związanym z uzyskiwaniem uprawnień zawodowych. Recenzentami wydawnictwa byli: Bogdan Grzechnik oraz Henryk Jędrzejewski.

-Organizacja 32 kursów przygotowawczych do egzaminu na uprawnienia zawodowe w latach 1985-2014.

-XIII Ogólnopolski Konkurs Wiedzy Geodezyjnej i Kartograficznej w Błażejewku k. Kórniku 12.04.1991r. W konkursie brało udział 120 uczestników z 13 techników geodezyjnych. Oddział wspierał również reprezentacje szkół kształcących techników geodetów działających w Wielkopolsce w kolejnych konkursach i olimpiadach.

-Uczczenie pamięci nestora geodezji poznańskiej- inż. Ignacego Kaczmarka poprzez nadanie jednej z ulic Poznania na Podolanach jego imienia – 18.01. 1994 r. na wniosek Stowarzyszenia Geodetów Polskich i Towarzystwa Miłośników Miasta Poznania. Jego imieniem nazwana jest również jedna z ulic w podpoznańskich Komornikach.

-Współpraca z Uniwersytetem Adama Mickiewicza i Uniwersytetem Przyrodniczym w Poznaniu, w zakresie obchodów "*Międzynarodowego Dnia Systemów Informacji Geograficznej - GIS Day*" - połączonych z seminariami - od 2004 r. W Dniach uczestniczyli również uczniowie ZSG-D w Poznaniu.

-Wspieranie *Dni Geodety* organizowanych corocznie w Zespole Szkół Geodezyjno-Drogowych w Poznaniu

-Konferencja w związku z *90 rocznicą utworzenia województwa wielkopolskiego* (23.10.2009), wraz z prezentacją kolejnych historycznych zmian granic administracyjnych.

-Seminarium z okazji *Jubileuszu 20-lecia Zarządu Geodezji i Katastru Miejskiego GEOPOZ w Poznaniu*, 5.08.2011r.

-Wydanie reprintów trzech instrukcji technicznych, charakterystycznych dla prac geodezyjnych na obszarze byłych zaborów: Instrukcji Technicznej z 1926 roku, Instrukcji Katastralnej II dla pomiarów uzupełniających, Instrukcji Technicznej obowiązującej przy wykonywaniu prac pomiarowych związanych z przebudową ustroju rolnego z 1931 roku. Staranne wydanie tych instrukcji uzyskano dzięki współpracy Wielkopolskiego Zrzeszenia Geodetów Powiatowych, ZGiKM GEOPOZ i Wielkopolskiego Oddziału SGP w Poznaniu.

-Konferencje „*Wiosna w geodezji*” organizowane od 1997 roku we współpracy z Politechniką Poznańską i firmą Zeiss, poświęcone możliwościom wykorzystania nowej wówczas techniki GPS/RTK w pomiarach geodezyjnych. Kolejne spotkania odbyły się w latach: 2003 - „Integracja i jakość prac geodezyjnych”, 2005 „Teoria i praktyka współczesnej fotogrametrii i teledetekcji”, 2007 - „Geodezja i kartografia w ochronie środowiska przyrodniczego” oraz 2009- „Nowoczesne techniki pomiarowe w nauce i technice”. Współorganizatorem od roku 2005 był również Uniwersytet im. Adama Mickiewicza. Rozszerzono wówczas nazwę konferencji na „*Wiosna w geodezji i kartografii*”. Po 2009 roku nastąpiła przerwa w organizowaniu spotkań z tego cyklu. Powrót do tych konferencji w nowej formule nastąpił w 2016r. i 2018 r. (UAM), w 2017 r. (Kwiejce gm. Drawsko).

-Współorganizacja z Politechniką Poznańską *konferencji katedr i zakładów geodezji na wydziałach niegeodezyjnych* w 1995 i 2012 roku. W Poznaniu działają bowiem dwa zakłady naukowe: Zakład Geodezji Politechniki Poznańskiej i Zakład Gospodarki Przestrzennej i Geodezji Uniwersytetu Przyrodniczego, na których są prowadzone wykłady i ćwiczenia z przedmiotów geodezyjnych na takich kierunkach niegeodezyjnych, jak budownictwo, inżynieria środowiska, gospodarka przestrzenna, architektura krajobrazu, ochrona środowiska.

-Seminarium, połączone z otwarciem wystawy „*Kształtowanie zachodniej granicy odrodzonego Państwa Polskiego*”. 16. 03.2009 r. Kolejne konferencje i wystawy organizowane były corocznie od 2011 roku w Muzeum Powstańców Wielkopolskich im. Generała Józefa Dowbora-Muśnickiego w Lusowie.

-Coroczne seminarium z cyklu "*Rozwój obszarów wiejskich*" organizowane przez członków SGP, Uniwersytet Przyrodniczy i Muzeum Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie. Inicjatorem organizacji seminariów był w 2006 roku prof. dr hab. Janusz Gołaski. Przedstawił on propozycję prezentacji wystawy o reformie rolnej oraz o problemach z odzyskaniem utraconych majątków ziemiańskich. Inicjatywę spotkań wsparli dyrektorzy z Departamentu Gospodarki Ziemią Ministerstwa Rolnictwa: Jan Bielański oraz Jerzy Kozłowski. Na corocznych seminariach prezentowana jest tematyka rozwoju obszarów wiejskich, katastru oraz ewidencji gruntów. Omawiane są aktualne problemy gospodarowania nieruchomościami rolnymi. W szczególności dyskutowane są zagadnienia reprivatyzacji, rejestracji praw własności oraz budowy katastru.

-Organizacja, wspólnie z Zakładem Kartografii i Geomatyki UAM oraz PTG konferencji kartograficznych takich jak: Ogólnopolska Konferencja Kartograficzna „*Kartografia tematyczna w kształtowaniu środowiska geograficznego*” w 2004 r., *XXV Ogólnopolska Konferencja Historyków Kartografii* (15-19. 09. 2011) oraz Ogólnopolska Konferencja Kartograficzna (24-26. 10. 2012) „*Pragmatyka w Kartografii*”.

-Oddział SGP udzielił poparcia dla utworzenia w 2013 roku, na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych kierunku Geodezja i Kartografia, kształcącego studentów w trybie niestacjonarnym, a obecnie również na studiach stacjonarnych.

-Cykl Konferencji „*Terra Pisdrensis* „od roku 2012 w Muzeum Regionalnym w Pyzdrach. Patronat Honorowy nad nią sprawuje Burmistrz Pyzdr - obecnie Przemysław Dębski. Jej organizatorami są: Michał Czerniak (Muzeum Regionalne Ziemi Pyzdrskiej), Ewa Krzyżanowska-Walaszczyk (SARP Oddział w Poznaniu), Piotr Basiński (Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego) oraz Waldemar Sztukiewicz (Wielkopolski Oddział Stowarzyszenia Geodetów Polskich).

Uczczenie pamięci prof. dr hab. Jerzego Fellmanna poprzez nadanie jednej z ulic Kościana jego imienia – (16 czerwca 2011 roku) na podstawie uchwały Rady Miasta Kościana).

Poczet Prezesów Wielkopolskiego Oddziału SGP po 1945 r.:

Feliks Korus (21.01.1946 –20.01. 1947 oraz 12.01.1948-10.01. 1949),

Stanisław Subczyński (20.01.1947- 12.01.1948),

Stanisław Buryan (10.01. 1949-13.01.1950),

Tadeusz Michalski (13.01.1950-12.01.1953),

Teodor Kantorowicz (12.01. 1953-11.01.1954),

Wiktor Kołodziejczak (11.01.1954 – 11.01 1955),

Kazimierz Nowakowski (11.01.1955- 2.03. 1965),

Mieczysław Krysiński (14.02.1968, zmarł 31.07.1968),

Włodzimierz Chelmiński (24.02. 1969 -10.02.1972),

Jerzy Łykowski (10.02. 1972- 19.02. 1974),

Jerzy Piotrowski (19.02. 1974 -25.03.1983),

Włodzimierz Kuberka (25.03. 1983 -20.03.1992)

Waldemar Sztukiewicz (od 20.03.1992-

Biogramy Prezesów oraz pełne składy Zarządów Wielkopolskiego Oddziału SGP w latach 1945-1994 zawiera Zarys Historii Stowarzyszenia Geodetów Polskich 1969-1994 (s. 506-516).

Prezes Wielkopolskiego Oddziału Stowarzyszenia Geodetów Polskich Waldemar Sztukiewicz,

Od 1992 roku prezesem Wielkopolskiego Oddziału Stowarzyszenia Geodetów Polskich jest Waldemar Sztukiewicz

Funkcję wiceprezesów sprawowali:

Włodzimierz Kuberka (1998-2006),

Kazimierz Owianny (1998-2000).

Obecnie funkcję tę pełnią: Ireneusz Wyczałek (od 2004),

Roman Gęzikiewicz (od 2010).

Sekretarzem jest Andrzej Konoplicki (od 1998).

Skarbnikiem był: Ryszard Zawadzki (1998 -2003), obecnie - Czesław Winnowicz (od 2004).

Wybrane ilustracje:

Kol. inż. Jerzy Piotrowski- inicjator ufundowania przez środowisko geodetów wielkopolskich sztandaru dla Stowarzyszenia Geodetów Polskich, Poznań 6.04.1979 r.

Uroczystość wręczenia sztandaru dla Stowarzyszenia Geodetów Polskich w dniu 6.04. 1979 r. w Sali Białej Urzędu Miejskiego w Poznaniu. Poczet sztandarowy. Od lewej strony: Jan Zięba, Krzysztof Cisek, Jan Kulka

Uczestnicy ogólnopolskiego seminarium z cyklu „Rozwój obszarów wiejskich” w Szreniawie w 2008 r.

Od prawej strony w pierwszym rzędzie stoją : prof. dr hab.inż. J. Gołaski . P. Zając, W. Sztukiewicz, D. Prus- Głowacka, E. Wyczałek, M. Jankowska, H. Szyngiera, J. Bielański, W. Zając, L. Danielska, T. Dzikowska, S. Cegielski, S. Lisiewicz , J. Cegła , C. Winnowicz , J. Lüdke .

Z tyłu od lewej strony: A. Krygier. S. Szubiński, A. Grobelny, A. Konoplicki, L. Nawracała, J. Szwarczewski, M.Gruszecki, W. Dziurkiewicz A. ,G. Nickiel, A.Pieńkowski, ,A.Dobrzyński, J. Dąbek, Z. Wojtaszak ,A. Witkowski.

W tle zabytkowa lokomobila.

fot. S.M. Wiliński

Uczestnicy ogólnopolskiego seminarium z cyklu „Rozwój obszarów wiejskich” w Szreniawie w 2013 r. przed miejscem obrad

W pierwszym rzędzie na dole od lewej strony: T. Kośka, T. Kuryłowicz, A. Grygorowicz, C. Winnowicz, E. Kacprzak, W. Dziurkiewicz, A. Kołodziejczak, J. Bielański, L. Kaczmarek , Z. Józefowski, W. Sztukiewicz

W drugim rzędzie od lewej strony: S. Szubiński, E. Krzyżanowska-Walaszczyk, I. Markuszewska, P. Marcinkowski, A. Zbierska, A. Oliskiewicz-Krzywicka, P. Stachowski, M. Jankowska, B. Maćkiewicz

W trzecim rzędzie od lewej strony: Z.Rzeszutek, A. Kaźmierczak, A.Konoplicki, J. Piotrowski, S.Rozsak.

W czwartym rzędzie od lewej strony: M. Fiedler, Z. Bąkowski, J.Szwarczewski, J. Naroźniak.

fot. S.M. Wiliński

Zarząd Wielkopolskiego Oddziału SGP Kadencja 2017-2020

Stoją od lewej:

Janusz Cichy, Andrzej Konoplicki, Aleksander Strzelecki, Jerzy Piotrowski, Jarogniew Lüdke, Waldemar Sztukiewicz, Czesław Winnowicz, Bogumiła Wiatr, Ireneusz Wyczałek, Lech Kaczmarek, Maria Jankowska, Roman Gęzikiewicz

Nieobecni:

Piotr Marcinkowski, Remigiusz Rybak, Danuta Rychlewska-Słodowa

Bibliografia

- Biuletyn Informacyjny GUGiK – "Służba geodezyjna i kartograficzna GUGiK 1945-1980" PPWK październik 1980r.
- Bzyl A., 1932: Sprawozdanie z 25-cio letniej działalności Stowarzyszenia Techników w Poznaniu 1907-1932 r. Technika i Przemysł nr 11/12 Poznań, listopad-grudzień, s.1-13
- Chełmiński W., Kuberka W., Piotrowski J., 1995: Monografia Oddziału Wielkopolskiego SGP 1946-1993. W: Zarys historii Stowarzyszenia Geodetów Polskich 1969-1994, SGP, Warszawa, s. 504-533.
- Dzięgielewski S. [red.] 1997: Wielkopolski Oddział Stowarzyszenia Geodetów Polskich 1945-1997 w: 50 lat działalności Federacji Stowarzyszeń Inżynierów i Techników w Wielkopolsce 1947 -1997 ,s. 154-156)
- Gąsiorowski A, Topolski J. [red.], 1983: Wielkopolski Słownik Biograficzny. Warszawa-Poznań: Państwowe Wydawnictwo Naukowe
- Jankowska M., 2017: Działalność Wielkopolskiego Oddziału Stowarzyszenia Geodetów Polskich, w: 70 lat NOT naczelnej Organizacji Technicznej w Poznaniu 1997-2017 Tom II, s.87-95
- Jankowska M., Sztukiewicz W., 2016: Jubileusz dziesięciolecia organizacji seminariów z cyklu Rozwój obszarów wiejskich (w latach 2006-2015). Rocznik Muzeum Narodowego Rolnictwa i Przemysłu Rolno – Spożywczego w Szreniawie t. 31, s. 336-348.
- Kasprzak K., 2017: 50 lat działalności Federacji Stowarzyszenia Inżynierów i Techników w Wielkopolsce. Streszczenie materiałów wydanych z okazji jubileuszu 50-lecia w: 70 lat NOT Naczelnej Organizacji Technicznej w Poznaniu 1997-2017 Tom II, s.15-33.
- Kobyliński J., 1937: Konsolidacja miernictwa w Polsce" Przegląd Mierniczy 1937 nr 5-6 str. 108-122
- Krzyszowski W., 1939: Zjazd Poznański, Przegląd Mierniczy Nr 5-6 (178-179), Rok XVI , s.93-97.
- Materiały do historii stowarzyszeń geodezyjnych w Polsce zebrane przez Oddział Wojewódzki Stowarzyszenia Geodetów Polskich w Poznaniu, 1965 – Poznań, maszynopis.
- Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Delegatów ZMRP w Warszawie przy ul. Stalina 36. Przegląd Geodezyjny nr 11-12 z 1946 r. s. 50
- Piłatowicz J., Ruch stowarzyszeniowy inżynierów i techników polskich do 1939r. NOT, Warszawa 2005.
- Wiliński S.M. Rozmowa z Prezesem Oddziału Wielkopolskiego SGP. Przegląd Geodezyjny nr 2, 2015
- „Poradnik zawodowy geodety” ,1984 [red.]: Dmitriew W., Kłósek J., Stępień J., Wojciechowski W. 4 tomy
- Uchwała nr XCVIII/573/94 Rady Miejskiej Poznania z 18.01.1994 w sprawie nazewnictwa ulic Poznania.
- "Zarys historii organizacji społecznych geodetów polskich", 1970, PPWK, Warszawa .
- Zarys Historii Stowarzyszenia Geodetów Polskich 1969-1994, 1995, SGP, Warszawa.
- VI Zjazd Delegatów Stowarzyszenia Mierniczych Przysięgłych R.P. w Poznaniu , Przegląd Mierniczy Nr 5-6 (178-179), Rok XVI , s. 98-103

Źródła kartograficzne do dziejów Poznania. Katalog wystawy, 1978, oprac. Rogalanka A. Ruszczyńska T., Puckalanka U., MN w Poznaniu. Oddział Historii m. Poznania, Poznań

Symposium naukowo-techniczne: "Geodezja w gospodarce miejskiej na przykładzie miasta Poznania". 1978, Poznań.

Plany Poznania, 2010, [red.] D. Książkiewicz-Bartkowiak, Wydawnictwo Miejskie, Poznań.

Tymowski S.J. ,1970: Zjazdy delegatów stowarzyszeń mierniczych w Polsce w okresie 1918-1939 r. w: "Zarys historii organizacji społecznych geodetów polskich" , PPWK Warszawa, s.50-52.

„Sztandar dla Stowarzyszenia Geodetów Polskich” Przegląd Geodezyjny 1979, Nr 12 .

„Rozwój zintegrowanych obszarów wiejskich a ochrona zasobów przyrodniczych” Monografia pod red. A. Kołodziejczak i L.Kaczmarka, 2018, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań

Źródła internetowe:

Kalendarium "100 lat ruchu społeczno-zawodowego polskiej geodezji <http://sgp100lat.pl/> ,dostęp - 20.04.2018

Historia służby geodezyjno-kartograficznej w Poznaniu <https://www.geopoz.pl> , dostęp-20.04.2018

Opracowali: Maria Jankowska, Jerzy Piotrowski, Waldemar Sztukiewicz